

Behoort bij 28 U.

Eigent: Schrift van Jacobus Koning

In het jaar 1733 verscheen, te Amsterdam bij
Pierre Humbert, in quarto formaat, int leent:

Memoires de Frederic Henri de Nassau,
Prince d'Orange, depuis 1621, jusqu'en 1646. Trou-
vés dans le Cabinet de Madame Henriette Cath-
rine de Nassau, la Troisième de ses Filles & Mere
de S. A. S. le Prince d'Anhalt-Desfau, Veld-
Marschal des Armées de S. M. Prussienne.

Woropgegaan door een Verreede (Preface) van
Isaac Beaufovre (Bellefobruis), geboortekind
Berlin 21 July 1731; uit welke blijkt, dat het hand-
schrift derer Memorien door ~~gensend van Beau-~~
~~fovre~~ na den dood van Frederic Hendrik in het besit
wanu geraakt van ~~Hennette~~ zyne dochter Hen-
riette Catherine de Nassau.

Zy wordt ons in die Verreede beschreven als een
Prinses van byzondere verdienste en van een bewin-
delijke karakter, bezield met een grote achting
en eerbied voor de nagedachtenis haren ouders.
Zy verzamelde met een propenswaardige zorgvul-
digheid de gedenkstukken derer doortuchtig
Personen. Zy bezat alreer vele brieven van dezelve,
die zy onder zif behieldt, als, volgens haan oordeel,
niet voor de drukpers geschikt zijnde.

Anders dacht en bespikte zy over de Memos-
rien van haren bewenden Grootvader. Zy gaf
die aan haren zoon Leopold, als die door zyne
geleerte en heerge Statuare Charges geroepen
word en bestemd schein, om het doortuchtig Lege-
hoofd, van wien hy affstamde, als het ware, in
zijn persoon te doen herleven. Hy gedreeg zif
dan ook dier roeping waardig; begon zyn
Krygskundige loopbaan, als Kolonel, onder het vlag
van zynen Heef William III, tydens de belegering
van Namur, in den jaer 1695. Zyn by die gelegen-
heid getoonde gedrag verwierf hem den rang van
Brigadier by het wetvolk, affskoon nog naarm-
lyks den ouderdom van negentien jaer bereikt
hebbende. Steeds aan het hoofd der Pruisische
troepen strydende, streeg hy van trap tot trap, en
bereikte eindelyk dien van Veldmarschalk
en Kommandant der Stad en belangryke
vesting Maastricht.

Deze

Dere Prins, bezitter derer Memoriën, na zij
veerf over te hebben overtuigd, dat dezelve
veerheen nimmer waren gedrukt, en dat geene
affectuiften van dezelve gemaakt of in het bezit
van anderen waren, gaf de ter perfe over, en
voorkwam daardoor het verlies van een zoo
gewichtig en veer de gefchiedenis van ons vader-
land zoo belangryke handfchrift.

Men weet, dat dere Memoriën niet verffron:
delijk door Frederik Hendrik zijn opgefteld,
althans niet in dien vorm, waerinn zy zich thans
bevinden; hoezeer het hem, blykens het getui-
genis van D'Estredes en anderen, daartoe aan geene
genoegzame bekwaamheid zoude ontbroken heb-
ben. Hy riep daartoe de hulps in van deren of
geen zyner onderbevolhebbers, mogelyk wel
die van Jacob Weyts, dien wy uit de Brieven van
Stuyt als een ervaren en belezen krygsmann leren
kennen; tenmyt het my niet onverwagelyk
voorkomt, dat Conftantyn Huygens er mede
de hand in hadde gehad. Dere giffing word
welligt daardoor verfterkt, dat het fchrift derer
Memoriën (328 bladzyden beftaande) van twee
onderscheiden handen is, en wel van die der
Secretarissen van den Prins. Huygens was een
derer Secretarissen. De ~~veer~~ belangryke en
inzonderheid de verhouwelyke Brieven van
Frederik Hendrik werden meestal door Huy-
gens eigenhandig gefchreven, en door den Prins
flechts ondertekend, zoo als my bleek uit
onderscheidne Brieven van hem aan afgezant-
ten van deren Staat, thans in myn bezit. Het
Verberigt der Memoriën gemaakt ook van
dere byzonderheid.

Wat daarvan ook zy, dit is zeker, dat Fre-
derik Hendrik die Memoriën heeft nazerien,
en in het verffronkelyk handfchrift die plaatfen,
in welken aan hem, naar zyne meening, te gro-
ten lof werd toegezwaard, eigenhandig door-
gehaald.

Offchoon nu dere Memoriën eerst in het jaar
1733 in het licht zijn verffchonen, fchynen
dezelve echter reeds kort na het overlyden
van Frederik Hendrik voor de pers te
geffchikt te zijn geweest. Dit bleek my uit
eene eigenhandige brief van den bevenden
Procurator Joan Blauw, Schepen der

Stad

Princ en

[Zou

„Amft

Priet ongenegen was

[Zoude zyn

Stad Amsterdam, in dato den 14 November
1652, aan Constantijn Huygens, ~~aan Constantijn Huygens~~
geschreeven, en waermit, mijns insiens, deudelyk
blykt, dat Princes Amelia, twee Medaillen van Proce-
dik Hendrick, reeds deslyds ~~afgeleest~~ de be-
waste Memorien van haren Gemaal te doen druck-
kenien waer van de uitvoering, waerfotuyntlyk daer
toesprekenkomst van Huygens, aan Blaauw ~~aan~~ yn-
gedragen, en waertoe door deren de noodige aan-
stalten waren gemaakt.

Ik laat deren brief, die thans onder my he-
vest, alhier volgen. My leidt aldus:

" Mijne Heer Huygens

" Uwe Missive van 8 Novemb. is mij op behoort-
" lycke tydt wel behandicht, maer door verscheij-
" de beletfelen verhindert gheweest sijnde, niet
" eer konnen beantwoorde worden. Nu dient dese
" ten selven eynde, en om uwe E. te laten weten,
" dat het ons aen papier niet sal ontbrecken,
" wanneer hare Hoogheit gherefolveert sal sijn
" de bewaste Memorien des Princen haren
" Keere Hooghloffl. memor. in den druck te
" bevorderen. Waertoe voor eerst nodigh soude
" sijn mijns bedanckens, dat uijt de Libranie
" van Synne Hooght. Hoogl. Mem. by een verga-
" derst wierden alle de caarten van belegeringen,
" quartieren, etc. tot ornement en elucidatie
" van 't werck vereijcht. Ofs men die op eene
" mate ofs deselve scale soude maken, sal men dan
" best kunnen oordeelen en daer op resolutie
" nemen. Aengaende bequame etfers, daernaen
" sal 't niet haperen, en verscher uwe E. dat ick
" gheen andere in so wigtygh en heerlijck werck
" sal stellen, als die waerdigh en recht waerdigh
" sijn de handt daernaen te slaen.

" Hier op sal uwe antwoort verwachtten
" en ondertusphen blyven.

" Mijne Heere,

" Uwer E. dienst bereyde vriendt

" Amsterdam den XIII Novemb.

" J. Blaauw."

" 1652.

Om welke redenen dese uitgave toenmaals
niet heeft plaats gehad, bleef mij onbekend.

712

Ik heb daarom trent niets aangeteekend
gevend. Moyleys gaf daartoe aanleiding,
of werkte mede, de Levensbeschrijving van Frederic
zijk Hendriok van Nassau, door J. Commie
lin, in 2 Deelen, in folio, te Amsterdam, ten jaere
1651, in't licht verschenen; met welk werk men
wellicht vermeende eij, immers voor dien tyd,
te kunnen vergenoegen, als waarin vry uitvoer-
zige beschrijvingen der plaatsgehad hebbende
krygsbedryven, met de moedige figuren opge-
helderd, gevonden werden.

In het jaer kwam my de mededeeling van
deren brief belangryk genoeg voor, daar derelie
het regel drukt op de eektheid der beemiste
Memoriën, als van Frederic Hendrik afkomstig,
en des belangryke ter opkuddering der Krygs-
kundige geschiedenis van ons vaderland gedu-
rende het bewind van deren voernvaandigen
Kroon.

Ik roeg ten flotte, en als aanhangsel, het
navolgende hier by.

Op den 1^{en} December des jaers 1744 en volgende
dager werd de nagelaten Bibliothek van
Frederic Hendrik, in't Dage, publice verkeert
door den Praetuerkoopman P. van Cleef. Ondere
Handschriften tot die Collectie behoorende
worden de beemiste Memoriën, even min als
eenige Prieven of andere stukken der Prinzen
van Oranje, gevonden. Er komen echter an-
dere belangryke stukken in veer, waarvan
ik alleen de navolgende zal optekenen,
als meer bysonder de aandacht deser Klasse
waardig zynde; te weten:

- pag. 216. N° 57. Le Roman de la Rose, traduit de
Sime en Prose, avec des Moralitez.
Pa. F. Royer.
- " 220. " 90. Le Chier Historical de Vincent Beau-
vais, en Francois, avec Miniatures, &
Lettres d'Or. 4 voll. f. 19. Royer.
- " 223. " 114. Chronique de Philippe Comte de Flan-
dres, avec des Lettres fleuronées. f. 4. -
Royer.
- " " " 115. Ordonnances de l'ordre de la Thoi-
son d'Or, écrit sur velin, avec de bels
Les Miniatures. f. 80. - Royer.

pag.

pag. 230. n° 8. Volume de Vers Hollandois.

" 231. " 9. Volume considerable de Poësie Hollandoise.

" " " 10. Autre semblable.

" " " 11. Très gros Volume de Poësie Hollandoise.
De samen f 15. 10. Royer.

" " " 16. Manuscrits de Stevin sur les Affaires Militaires. Met anderen voor
f 6. - Royer.

Al deze vngenoemde stukken, benevens vele anderen, zijn door den Heer Royer voor zyne doortruchtige Hoogheid den Heere Prins van Oranje gekocht. Wy mogen ons vlegen dat des zelve alsnog voorhanden zullen eyn; de Klasse zoude er, by tyd of wyle, onderzoek kunnen doen. - De Heer Van Haren (Vano Luvier of Willem? dit bleek my niet) is destyds ook in het bezit van eenige Handschriften geraakt, die vermoedelyk, by gelegenheid van den brand te Wolveg, in 1747, zullen eyn verloren gegaan.

In het jaar 1733 reeds heeft Amsterdam bij Pierre Moun-
bert in quints formaat, in't licht.

Mémoires de Frédéric Henri de Nassau, Prince
d'Orange, depuis 1621, jusqu'en 1646. Trouvés
dans le Cabinet de Madame Henriette
Catherine de Nassau, la Seizième des
Filles de Marie de S. A. S. le Prince d'Anhalt
Desau, Feld-Marchal des Armées de
S. M. Prussienne.

Vooral gegaan door een Voorrede / Préface van
Joaël Bekusbee (Bellesbeec), gedagtekend Berlin 25
July 1735, uit welke blijkt, dat het handschrijfsdoren
Memoriën, naden dood van Frederik Hendrik in
het berich ~~was~~ geraakt van Lijne Dochter Hen-
riette Catharine de Nassau.

Zij wordt ons in die Voorrede beschreeven als een
Prinses van bijzondere de diens ten Prinses bemin-
nelijk karakter, beziel met een groote achting
en kerbid voor de moegedachtenis van ouders.
Zij verzamelde met een prijs en waardi gedongue
dighed de gedentstakke Prinses door lichte ge-
bedonen. Zij berid alzo vele brieven van d'elze die
Zij onder Lich behield, als volgens haar voordeel, niet
wordde drukpers geschikt Lijnde.

Landels dalht en beschik te Lijve de Memo-
rien van haar beroemden grootvader Lij gaf die
aan haar en Lijve Leopold, als die avo Lijne ge-
boorte en hooge Militaire Charged genespefwend
en bestemd s'heen, om het D'vullachtig Lege-
hoofd, van wien hij afstamde, als het park, in
Lijne persont e dofs herleven. Hij gedroeg sich dan
ok die koopins waardig; begon Lijne krijgskun-
dige loopbaan, als Kolonel, onder het oog van Lij-
nen Willelm III, tijdens de belegering van
Namur, in den jaar 1695. Lijne bi die g'flegenhed ge-
houden gedroeg Prinses s'henkens Prinses
gadiel bij het Postvolk, o'f schoon ingraouwe
flikden vudredon van negentien jaren bereikt
hebbende. Se doo aan het hoofd der Pruisische
troepen de gepland, steeg hij rante apt tot trap,
en bereikt eindelijk dijn van Veldmaarschalk
en Kommandant der Stad en belangrijke ves-
ting Maagdenburg.

Derse Prins, berid de d'elze Memoriën, na Lich
voraft te hebben o'vetuigd, dat d'elze v'voorhoen
nimbree waren gedrukt, en dat geene afschrij-
ten van d'elze po gemaakt of in het berich van
anderen waren g'g'f te ter pers e over, en voor-
kwam daardoor het verlies van een Loo ge-
wigtigen v'roode geschiedenis van ons Pa-
despland Loo belangrijke handschrijft.

Men weet, dat d'elze Memoriën niet
oorspronkelyk door Frederik Hendrik Lijne
opgestald, althans niet in dien vorm, waarin
Lijne Lich t'han besinden, hoerent het hem
blykens het getuigen is van Estreade
en andere s' daartoe aangeene g'ne g-
Lame betwaanheid Lijne ontbrok en
hebben.

Lij.

Hij riep daartoe de hulp in van de erenlofgenen
Zijner vader bevel hebben, mogelijk wel ook van
Jacob Wijts, die mij uit de brieven van
Huyghe als een vromen beleren krijgsman
leeren kennen; terwijl het mij niet onwaar
schijnlijk voorkomt, dat Constantijn Huygens
er mede de hand in hebbe gehad. Deze giffing
wordt wellicht daerover verstaan, dat het
schrift dezer Memoriën 328 bladzijden be-
staande: van twee onderscheiden handen is,
en wel van die der Secretaris van Prins
Pierro. Huygens was en de Secretaris
van. De belangrijke en inzonderheid de ver-
trouwelyke Brieven van Frederik Hendrik
worden meestal door Huygens eigenhan-
dig geschreeven, en worden Prins Slechts
op de eide end; Zoo als wij bleek uit on-
derzeker Brieven van Hendrick
Algerant van de Staten Staat, thans in
mijn bezit. Het Voorbericht der Memoriën
gwaagt ook van de bijzonderheid.

Wat daarvoor ook zij, dit is zeker, dat
Frederik Hendrik deze Memoriën heeft
nagereen, en in het oorspronkelyk hand-
schrift de plaats en, in welk jaer hem,
naar zijne meening, te grooten lof werd
toegegawaaid, eigenhandig doorgehoald.

Amster

Ofchoon nu deze Memoriën eerst in
het jaer 1733 in het licht zijn verschenen,
schijnt de zaak alrechter reeds kort na het
overlijden van Frederik Hendrik voor de
pers geschikt te zijn geweest. Dit bleek
mij uit een eigenhandigen brief van den
beroemden Boekdrucker Hieronimus Blauw,
Schepen der Stadt Amsterdams, indato den 14
November 1652, aan Constantijn Huygens
geschreeven, waaruit mijns inziens, duidel-
lyk blijkt, dat Pieter de Sijdelia, toen weduwe
van Frederik Hendrik, reeds des tyds
niet ongenegen was de bewuste Memoriën
in eenen haften Gemaalte doen drukken,
en waer van de Litruering, waarschijnlijk
door tuschenkomst van Huygens, naar
Blauw Loude Lijns opgedragen, en waer toe
door de eren noodig daerinstal ten waren
gemaakt.

Ik laat dezen brief, die thans onder
mijn bezit, alhier volgen. Hij luidt aldus:

"Mijn Heer Huygens

"Uwe misfive van den 11 Novemb: is mij op behoer-
"lijcke tijt wel behandicht, maar door ver-
"scheijde belatse len verhindert geweest
"dijne niet wete kunnen beantwoordt
"worden. Eudient desent selven sijnde
"en om uwe i. te laten weten, dat het on-
"aer.

aan papier niet dal ontbrecken, wann er stave
"doochheit gherefoliert sal synde bewuste
"Memor. inden druckte bevordien. Coert toe
"voor eerst no digh soude sijn mijns beduncken
"dat uyl der Libhanc van sijn optooght. Hoge. mem.
"lycken Pengadert warden alle der Caert van
"belageringen, quarteren, etc: tot ornament
"en: felucidatie van't weckkerijscht. oft
"men die openemate oft desels of de al soude
"maken, sal men dan best konnen worden
"kenend aar op resolutionen nemen. etc.
"gaande bequaem et sers, daer den laet
"sijniet haepren, en verseker uwe. dat
"niet gheantanderd so wigtyghen heer
"lyck weck dal deellen, des die waerdigh
"ven techt waerdigh sijn de handt daer
"aent slaen.

"Hierop soude uw antwoord verwach
"ten en: onder turschen blijden.

"Eijnde.

"Uwe. diensot bereijde vriendt.

"Amsterdam, den XIII^{en} November.

"1652.

J. Blaeuw.

Om welke eidenen dere luitgave toen
maes niet heeft plaats gehad, bleef
mij onbekend.

Ik heb daarvont eent niets aangeke
kend gevonden. Hetge lye gaf daer toe
aanleiding, of weckte breed, de de
Pens beschrijving van Frederik Hendr.
driete van de officier, door J. Commelin
int. Deelen, in folio, te Amsterdam, ten
jaar 1651. in het licht verschenen, met weck
weck men wellicht vermeen de Li. in
meer voor dienst, dat kunnen Per gene
gen, als waarin sijn uit roerige beschrij
vingen der plaats gehad hebben. Knijge
bespreken, met pleuoudige figuren
opgehield, gevonden worden.

In tusschen kwam mij de mede
deeling van deren brief belangryke ge
noeg voor, daer der eed het de gepreuzt
opdrachtheid der bewuste Memorien
aer van Frederik Hendrick afkom
stig, end ou belangryke ter op heldering
der Knijge kundige geschiedenis van
ons Votepeland, gedurende het bewind
van deren Coornwaardigen Vorst.

Ik roegten Sloth, en als Clankang.
= de. het navolgende hier by.

Op den 1^{en} Desember berderij bare vlygen
volgende dagen werden sigelaten. Bij
= bloteet van Frederik Hendrick.

in

7 Der Memorien be-
 rusten (zo als it nadur-
 hand van den heer Ar-
 chivarius de Jonge
 heb vernomen) op het
 huis archief van den
 koning.

inslag, publiek recht door den Boekverko-
 per P. van Leeff. Onder de handschrijftentot
 die collectie behooren de: worden de bewaste
 Memoriën, evenmin als enige Brieven of
 andere stukken der Prinses van Oranje, ge-
 vonden te komen echter andere beslechting
 te deukken in voor, waer van ik alle
 den afdelgendet al opnoemen, als mede
 bijzonder daaraan dacht daer ook lafs waer-
 dige Lijnde, te ophalen:

- pag. 216 r. 57 / Le Roman de la Rose, traduit de Rime
 en Prose, avec des Morales. 143. Rojes
 "220 " 90 Le Miroir Historial de Vincent
 Beauvais, en Francois, avec Minia-
 tures. 4. Lettes d'or. 4. voll. 19. Rojes.
 "223 " 111 Chronique de Philippe Comte de Silan-
 de, avec des Lettes de sonnes. 17. Rojes
 " " 115 Ordonnances de l'Ordre de la Thoisie d'or
 ierit fure Pelin, avec de belles Mini-
 atures. 180. - Rojes.
 "230 " 8 Volume de Poësie Hollandoise.
 "231 " 9 Volume Confidèrable de Poësie Hollandoise
 " " 10 Autre Semblable.
 " " 11. Trois gros Volume de Poësie Hollan-
 doise de Lamert 15. 10 Rojes.
 " " 16 Manuscrits de Savin sur les
 Affaires Militaires. Mit an-
 d'arantoor 16. Rojes.

Alle de voornoemde stukken, banerens
 Pele ande fien, Lijndoorden, Heer Rojeer
 voor Lijne Doorluchtigste Hoogheids den
 Heer Prins van Oranje gekocht. Wij
 mogen ons Pleijen dat de zelver als nog
 rofhanden Lullan Lijst, de K. lasse Lij-
 daer, bij tijd of wijle, onderzoek kunnen
 doen. De Heer van Staven (Onno
 Lieve of Willers? dit bloot onij
 niet) is des tijds voor in het berijft van
 eenige handschrijftengerakht, die
 Permoede lyk, bij gelagheid vanden
 brande Mole afge, in 1777. Lullan
 Lijn Perloover gegaan.